

INCIDENȚA, EVALUAREA ȘI MANAGEMENTUL PACIENȚILOR CU TRAUMATISM

Victor ROTARU

Departamentul Științe Fundamentale și Clinice, grupa MV-181, FMV, UTM, Chișinău, Republica Moldova

corespondența: Rotaru Victor, e-mail victor.rotaru@sfc.utm.md

Coordonatori științifici: dr., conf. univ. **Gheorghe DONICA**,
asistent univ. **Mihail MOROZ**, Universitatea Tehnică a Moldovei;

Rezumat. S-a efectuat un studiu în cadrul clinicii veterinare Vet-Life, mun. Chișinău, pe perioada anului 2023, în care s-a cercetat incidența, evaluarea și managementul pacienților cu diverse tipuri de traumatisme.

Pe parcursul perioadei menționate au fost internate 500 de animale, dintre care 61 (12%), care au suferit traumatisme de diferite tipuri și grade de afectare. Din numărul total 27 sunt câini (44,27%) și 34 pisici (55,73%).

În dependență de perioadele anului, o ascensiune a cazurilor apare începând cu luna mai atât la pisici cât și la câini.

După proveniența animalelor se constată că, pisicile cu stăpân (58,8%) și câinii vagabonzi (59,2%) sunt mai expuși diferitor traumatisme.

Tipurile de traume suferite de animale sunt clasificate în 3 categorii: boante- 29,5%, penetrante 36% și combinate 34,5%.

Ca management terapeutic 52,5% de animale cu traumă au fost supuse tratamentului chirurgical și la 47,5% din animale a fost utilizat tratament patognomic.

În urma diagnosticului și tratamentului specific 49 de animale (80%) au fost externate, iar circa 8% din cazuri s-au sfârșit cu deces din cauza leziunilor posttraumatice incompatibile cu viața, iar alte 7 animale (11,4%) au fost eutanasiate din cauza leziunilor suferite care nu erau compatibile cu viața.

Cuvinte cheie: Animal de companie, Diagnostic paraclinic, Leziune, Tratament chirurgical

Introducere

Trauma cuprinde leziuni fizice aduse animalelor [2]. Termenul utilizat pentru a desemna leziunea fizică provocată asupra unui pacient de către un factor agresiv extern [6].

Trauma, definită ca leziune cauzată de violență sau accident care are loc brusc și include deteriorarea corpului, este o cauză frecventă de morbiditate și moartea la câin [2] și pisici.

Din punct de vedere medical termenul de traumă este echivalent cu cel de rană, traumatismul este echivalent cu boală. Traumatologia se referă la studiul traumelor naturale sau provocate, și al consecințelor lor [6].

Leziunile traumatice sunt frecvente la câini și pisici, rezultatul în urma unui traumatism, depinde de mai mulți factori, cei mai frecvenți fiind cauza traumatismului, locația și cantitatea de energie cinetică și modul în care a fost distribuită animalului, dar și activitățile umane de gestionare a animalelor cu traumatism [3].

Vătămarea poate fi cauzată de traumatisme nepenetrante (contondente) sau penetrante. Bont trauma include trauma vehiculului, strivire, compresie, sau accidentare de accelerare, decelerare [1].

Rănilor penetrante pot fi definite ca oricare rană care se extinde din exteriorul spre interior, aceste leziuni sunt răni prin mușcătură, rănilor prin împușcătură [5].

Trauma este un motiv comun pentru vizitele la cabinetele generale și la cabinetele de specialitate [4]. Este important să înțelegem cauzele și potențialele leziuni traumatice care pot apărea în populația de animale [3].

Rezultatele epidemiologice indică faptul că trauma reprezintă aproximativ 11% - 13% din toate animalele evaluate [2].

Leziunile traumatice pot duce la complicații acute, deces din cauza daunei primare, inițial supraviețuirea și moartea ulterioară din cauza complicațiilor (hemoragie întârziată, disfuncție multiorganică, infecții sau sepsis), sau supraviețuirea [1].

Îngrijirea pacienților cu traumatisme implică o înțelegere largă a reacțiilor de stres traumatic și a răspunsurilor comune la traume.

Trebuie să înțelegem modul în care trauma poate afecta prezentarea tratamentului.

Modul în care un eveniment afectează un individ depinde de mulți factori, inclusiv caracteristicile individului, tipul și caracteristicile evenimentului, semnificația traumei și factorii asociativi [7].

Material și metode

Un studiu efectuat în cadrul clinicii veterinare Vet-Life, mun. Chișinău, pe perioada anului 2023, în care s-a cercetat incidența, evaluarea și managementul pacienților cu diverse tipuri de traumatisme, care au necesitat internare și tratament.

Pentru cercetare au fost selectate cazurile în rândul câinilor și pisicilor.

Datele obligatorii înregistrate la internare: specia; vârstă; existența proprietarului; sex; rasă; informații legate de traumă.

Datele opționale includ rezultatele diagnosticului clinic, biochimic, hematologic, ecografie abdominală și toracică (FAST), radiografie.

Tratamentul captează informații despre intervenții chirurgicale, asigurarea cu oxigen, analgezie, restabilirea echilibrului electrolitic și administrarea produselor substituente sanguini.

Datele privind rezultatele includ, informații despre: deces, eutanasiere sau supraviețuire.

Rezultate și discuții

Studiul a fost efectuat în cadrul clinicii veterinare Vet-Life, mun. Chișinău, pe perioada anului 2023, în care sa cercetat incidența, evaluarea și managementul pacienților cu diverse tipuri de traumatisme suferite de câinii și pisici, de asemenea s-au cercetat și cauzele apariției traumatismelor metodele de tratament și reabilitare folosite în cadrul clinicii și care este rata de supraviețuire în cazul traumatismelor.

Pe parcursul perioadei menționată au fost internate 500 de animale care au avut nevoie de îngrijiri medicale, diagnosticate cu diverse patologii (Tab. 1).

Dintre care 61 de animale care au suferit traumatisme de diferite tipuri și grade de afectare, cea ce reprezintă 12%, (Fig. 1) din numărul total de cazuri care au necesitat internare.

Tabelul 1

Numărul de cazuri internate în 2023

Patologie	Numărul de animale
Boli infecțioase	200
Patologii sistemul urinar	150
Patologii sistemul digestiv	50
Traumatisme	61
Alte patologii	39
Total	500

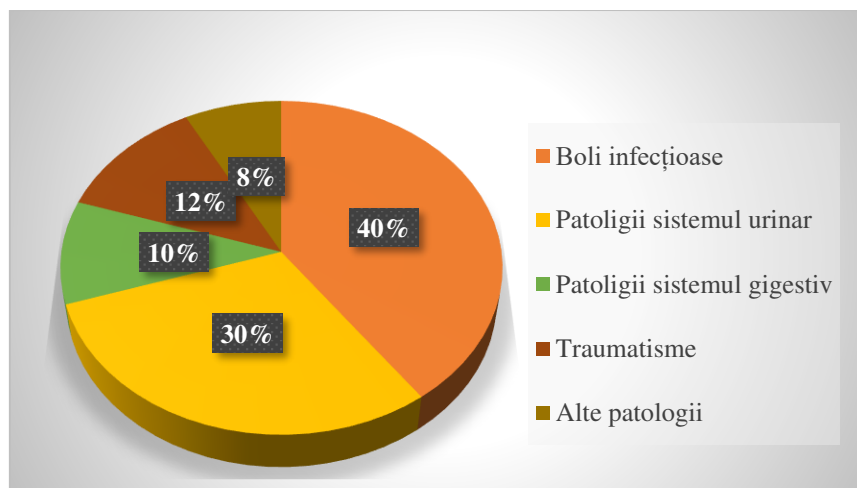

Figura 1. Reprezentarea procentuală a cazurilor internate perioada anului 2023

Graficul reprezintă repartizarea cazurilor internate în clinică cu diverse patologii, printre care 12% animale cu traumatisme, ceea ce corespunde datelor internaționale de incidență a cazurilor de traumatism în rândul animalelor de companie.

Totodată aceste 61 de animale reprezintă 61.61% din numărul total prezentate la cabinet cu diverse traumatisme, celelalte 38 (38.39%), nu au necesitat internare, (Tab. 1.1) (Fig. 1.1).

Tabelul 1.1

Numărul de cazuri cu traumatisme după necesitatea internării

Denumirea	Numărul de animale
Animale internate	61
Animale cu tratament la domiciliu	38
Total	99

Majoritatea animalele cu traumatisme, necesită plasarea în staționar și acordarea asistenței medicale specifice tipului de traumatism. Din numărul total de cazuri, 27 sunt câini (44,27%) (Fig. 2) și 34 pisicii (55,73%).

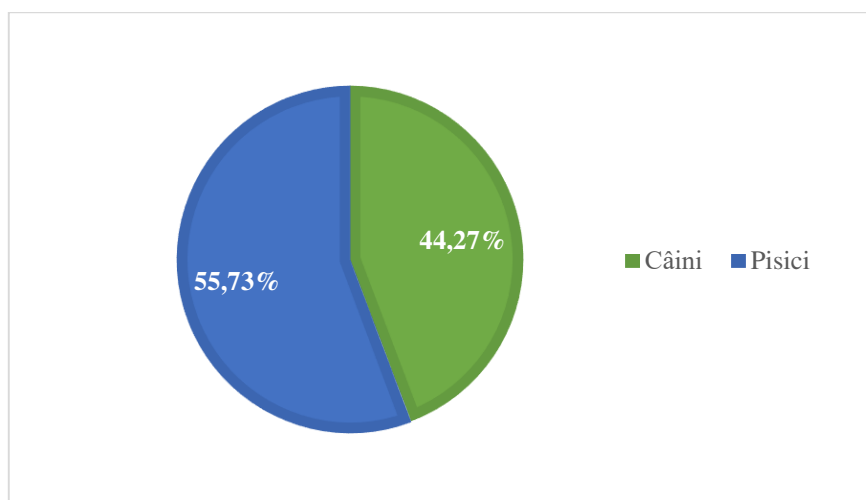

Figura 2. Cazurile de traumatism pe specie

Datele referitoare la repartizarea anuală,(Fig. 3) a cazurilor sunt sistematizate după o serie de criterii, care ne permit evaluare și aprecierea principalelor cauze care provoacă traumatisme

(Tab. 2) la animalele de companie, raportul pe specii, incidența traumatismelor la animalele cu proprietar și la cele fără proprietar (Fig. 4), tipurile de traume și leziuni suferite în urma impactului cu cauza (Tab. 3, Tab.4), metodele de diagnostic utilizate (Tab.5), tratamentele efectuate (Tab. 6), precum și rata de supraviețuire (Tab. 7), ceea ce este principalul criteriu de evaluare a gradului de viabilitate posttraumatică.

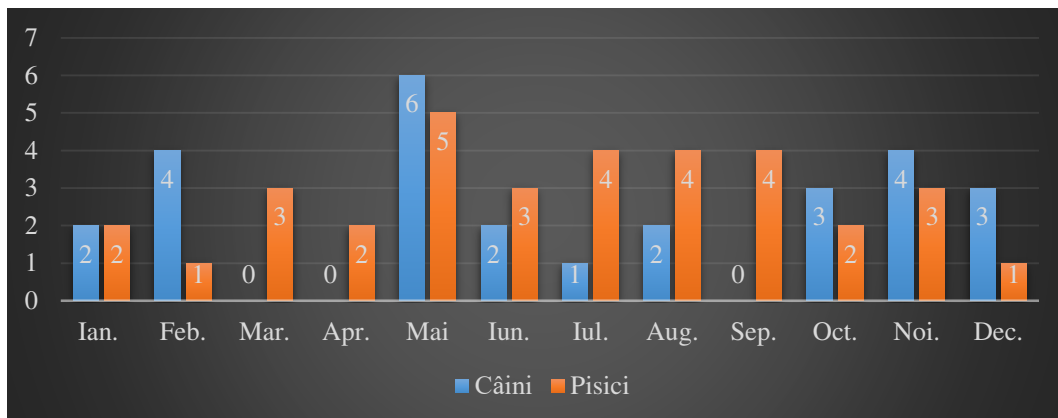

Figura 3. Incidența anuală a cazurilor de traumatism

Aproximativ 50% din cazuri, sunt reprezentate de animale fără proprietar, aceste date reflectă, importanța factorilor favorizanți la apariția traumatismelor la câini și pisici.

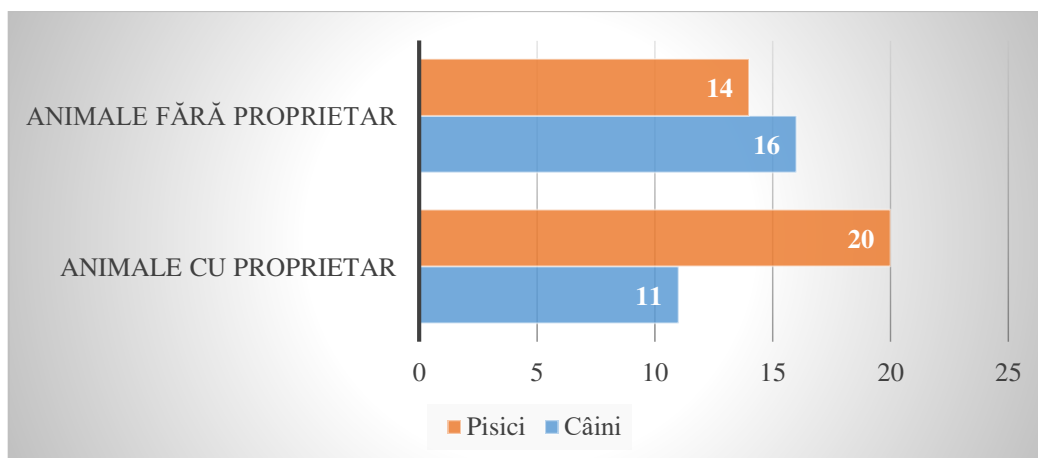

Figura 4. Numărul de animale cu proprietar și fără

Cauzele principale pentru apariția traumatismelor la animale, au fost sistematizate pe categorii dar și pe specii.

Tabelul 2

Cauza apariției traumatismului

Denumirea	Câini	Pisici	Total
Accident rutier	12	1	13
Rană prin mușcătură	5	10	15
Leziuni prin sufocare	1	0	1
Cădere de la înălțime	1	10	11
Rană prin armă de foc	2	0	2
Accidental	2	2	4
Cauză necunoscută	4	11	16
Total	27	34	62

A fost efectuat sistematizarea cazurilor după tipurile de traume și leziuni suferite de animale.

Tabelul 3

Tipurile de traume

Denumirea	Câini	Pisici	Total
Boante	5	13	18
Penetrante	8	14	22
Combinate	14	7	21

Tabelul 4

Tipurile de leziuni

Denumirea	Câini	Pisici	Total
Fracturi	13	13	26
Contuzii	8	5	13
Răni infectate	6	16	22
Total	27	34	61

În cazurile de traumatism este necesar de recurs la metode paraclinice de diagnostic, precum examen radiologic, ecografic, analize de sânge. Acestea fiind necesare pentru stabilirea sediului traumatismului și gravitatea leziunilor suferite.

Tabelul 5

Investigații efectuate

Denumirea	Câini	Pisici	Total
Radiografie	19	24	43
Biochimie	20	23	43
Hematologie	27	34	61
Ecografie	13	20	33

În urma investigațiilor și stabilirea diagnosticului final, alegerea și formarea planului de management al fiecărui caz în particularitate este practic componenta esențială a rezultatului final.

Tabelul 6

Tratamente efectuate

Denumirea	Câini	Pisici	Total
Osteosinteze	6	11	17
Suturi plăgi	3	3	6
Amputări	1	8	9
Medicamentos	27	34	61

Tratamentele efectuate sau bazat pe 2 criterii:

1. Tratament chirurgical;
2. Tratamentul medicamentos.

Scopul principal a fost combaterea stărilor de șoc posttraumatic, prin managementul durerii, monitorizarea pacienților prin aprecierea frecvenței cardiace și respiratorii, tensiunea arterială, reflexele.

Ca schemă de tratament a fost utilizat protocol terapeutic: antiinflamatoare, analgezice și antipiretice, gastroprotectoare, restabilirea și menținerea echilibrului electrolitic precum și combaterea deshidratării, vitaminoterapia, gulere *Elizabetiene*, antibacteriene, unguente, dezinfectante, soluții hrănitoare, oxigeno terapia, diuretice, antiemetice.

Durata internării și tratamentului a fost între 5 și 8 zile.

Toate aceste proceduri au fost îndreptate spre scopul de salvare a vieții patrupezilor.

Rezultatele obținute, 80% din cazuri salvate și externate, 8% din cazuri sau sfârșire cu deces, 11,4%, au fost eutanasiate din cauza leziunilor suferite.

Rezultatele obținute după internare

Denumirea	Câini	Pisici	Total
Au supraviețuit	18	31	49
Au decedat	4	1	5
Eutanasiate	5	2	7

Concluzii

Din cele expuse se poate deduce faptul, că majoritatea animalele cu traumatisme, necesită plasarea în staționar pentru acordarea asistenței medicale și efectuarea măsurilor suplimentare de diagnostic.

Supraviețuirea globală pentru câini (66,66%), cât și pentru pisici (91,17%), ceea ce este un rezultat bun în comparație cu cercetările similare efectuate pe plan internațional.

Colectarea datelor permite o analiză aprofundată a variabilelor individuale pentru a ghida terapia și a prezice rezultatele. În cele din urmă, variabilitatea rezultatelor și a îngrijirii poate fi diminuată pe măsură ce se vor crea ghiduri de practică clinică în cazurile de traumatism.

Surse bibliografice:

- [1] Syring, Rebecca. "Severe Blunt Trauma in Dogs: 235 Cases (1997-2003)". In: *Journal of Veterinary Emergency and Critical Care*, 1 Jan. 2000.
- [2] Sharp, C., Erica Reineke. "Multicenter Prospective Evaluation of Dogs with Trauma". In: *Journal of the American Veterinary Medical Association*, American Veterinary Medical Association (AVMA), 23 Sept. 2021.
- [3] Cojocaru, Răzvan et al. (2021). Trauma Etiology in Dogs and Cats: A Retrospective Study of 4626 Cases. In: *Bulletin of University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine Cluj-Napoca Animal Science and Biotechnologies*. 78. 20-28.
- [4] Hall KE, Rutten JI, Baird TN, et al. ACVECC-Veterinary Committee on Trauma registry report 2017–2019. In: *Journal of Veterinary Emerg Critical Care*. 2023; 33: 289–297. doi.org/10.1111/vec.13295.
- [5] Rooster, H., Risselada, M. (2015, November 1). Penetrating injuries in dogs and cats. A study of 16 cases. In: *Veterinary and comparative orthopaedics and traumatology: V.C.O.T.*
- [6] Wikimedia Foundation. (2020, August 26). *Traumă*. Wikipedia.
- [7] Center for Substance Abuse Treatment (US). "Understanding the Impact of Trauma." *Trauma-Informed Care in Behavioral Health Services.*, U.S. National Library of Medicine, 1 Jan. 1970.